

Ocenjujemo Gledališče

Goran Vojnović: 14 dni

režija Ajda Valcl

SLG Celje

★★★★★

Drama *14 dni* je postavljena v čas epidemije in štirinajst dni v naslovu se, kajpak, nanaša na čas karantene, ki ga mora odtujen zakonski par preživeti skupaj. Dramsko besedilo sestavlja štirinajst prizorov za štirinajst dni, ki so v predstavi ločeni s poročevalskimi podatki o vsakodnevnem številu okužb, hospitalizacij in smrti.

Kljub tem signalizatorjem se predstava epidemije z njenimi sistemskimi družbenopolitičnimi problemi pravzaprav skoraj ne dotika; namesto epidemije bi si bilo mogoče izmisliti katerikoli drug dejavnik, ki bi zakonski par prisilil v nekajdnevno skupno bivanje – Vojnović vzame zgolj najbolj aktualističen primer. Sicer se tu in tam v dramskem besedilu pojavi strah pred okužbo in preizpraševanje lastnega položaja v družbi; tako mož kot žena se sprašujeta, ali nista, če ne moreta biti dejavna na svojem delovnem področju, zgolj »navlaka«, če ni njuno bistvo vpeto prav v njuni karieri, mož, mednarodno priznani režiser, pa na kratko obravnava tudi občutek, da prav v trenutku, ko bi bilo to najbolj nujno, zaradi družbenih okoliščin ne more opravljati svojega poslanstva, ki ga vidi v družbeni refleksiji. Toda ti pomisleki so bolj površinski medklici, ki niso nadrobneje obravnavani.

Mimo tega se dramsko besedilo večinoma ukvarja s partnerskim odnosom ter razpokami v njem; on je bil dolgo odsoten, zaljubljen se je v drugo žensko in imel z njo razmerje, žena pa je bila zanj svojevrsten odsotni referent; zaslomba v obliki predstave o nekem domu, nekem sidrišču, v katerem se dejavno ni nikoli udinjal. Ona se je posvečala akademski karieri, ga dolgo čakala in naposled tudi sama stopila v novo razmerje, ki se prav tako ni izšlo. Predstava raziskuje vprašanje, zakaj se nista

ločila – nakazan odgovor, ki ga izreče ona, je, da je bil odnos preveč odtujen celo za to. Vojnović zakonski odnos predstavi plastično, dramsko besedilo dobro teče, režija Ajde Valcl na odru prepričljivo ujame specifično atmosfero domačne odtujenosti. *14 dni* je režijsko izčiščena postavitev, ki enako uspešno osvetli oba lika ter obema ponudi prostor, v katerem se razgali njuna psihologija. V tem smislu gre za napeto, živo odrsko postavitev, ki plastično razkriva bolečino ob priznanju propada odnosa pa tudi strah pred prihodnostjo, ki postane s tem soočenjem bolj negotova.

Besedilo se zdi manj prepričljivo pri uvajanju problematike epidemije in njenih vplivov – tako družbenih kot individualnih.

Omenjeni poročevalski medklici poročajo strogo zgolj o številu primerov, ne pa tudi o političnih mahinacijah, aferah, protestih, rušenju pravne države in drugih pojavih, ki spremljajo epidemijo. Prav tako v predstavo niso zajeta poročila o povečanju družinskega nasilja – razen tega, da par večkrat omeni, da menda že nisva med tistimi, ki se med karanteno pobijejo, kar je navrženo skorajda kot oblika pretiravanja, brez poglobljene zavesti o družinskem nasilju, ki se je v tem času dejansko pomnožilo in poglobilo.

Par, ki ga spremljamo, prihaja iz višjega srednjega razreda, iz kulturno-akademskega okolja; tako on kot ona sta finančno in socialno preskrbljena. O epidemiji celo zasanjano pravita, da si želita, da se ne bi nikoli končala. Manjka zavest o vseh tistih, ki v času epidemije niso mogli delati od doma, ki so bili ujeti v proizvodnjah, o trgovkah, medicinskih sestrah, ki so bile najbolj na udaru, pa tudi zavest o tistih, ki jim je delo na domu odvzelo edini prostor – službeno okolje, kamor so se lahko zatekli pred družinskim in partnerskim nasiljem.

Par iz meščanskega razreda niti v času epidemije ne more ugotoviti

nič hujšega od tega, da se je odtujil in da je on doživel panični napad (ter šel takoj udobno na bolnišnico), njo pa je zapustil ljubimec; njo še vedno čaka redna služba v tujini, njega pa nadaljnji projekti, četudi je nekaj zadnjih njegovih predstav doživelo kritiški pogrom.

V tem smislu predstava prinaša mračno zavest, da meščanstva tudi epidemija ne more prizadeti bolj, kot se je že desetletja pasivno prizadevalo samo; ne zadeva ga noben sistemski ali politični problem, kljub polomiji na osebni, individualni ravni, se jima družbenopolitična varnost ohranja – ni potrebe, da bi ostala zavezana Sloveniji, kjer je med epidemijo vzniknil totalitarni politični sistem, ki je sesul pravno državo; on in ona se lahko iz tega elegantno umakneta drugam (tako kot njuna hči). Nič družbenega se ju preprosto ne tiče.

Četudi nam drama to realnost skorajšnje srhljivosti dobro oriše, ostaja nevpoletenost širše družbenopolitične realnosti pomanjkljivost besedila in predstave, ki si na tem mestu ne privošči dopolnitve ali razširitve; že kontekstualizacija skozi vsakodnevna poročila bi lahko vnesla v predstavo zavest o privilegijih meščanskega para, ki ga spremljamo – in z njima širše družbene skupine, ki ji par pripada.

Težava je v tem, da ta zavest v tekstu manjka; pisan je s perspektive, ki te zavesti ne zajema; šele zunanja interpretacija lahko predstavi to problematiko podstavi – samo predstavo lahko namreč mirno gledamo kot klasično psihološko dramo, v kateri so družbenopolitične okoliščine kvečjemu zoprtnija, ne pa nekaj, kar bi osebe dejansko zadevalo. *14 dni* je z vidika postavitve psihološke drame prepričljiva predstava, z vidika družbenopolitičnega konteksta pa je delo na predvidljiv način ozkogledno.

ANJA RADALJAC

Dramsko besedilo sestavlja štirinajst prizorov za štirinajst dni, ki so v predstavi ločeni s poročevalskimi podatki o vsakodnevem številu okužb, hospitalizacij in smrti. FOTO JAKA BABNIK